

Lääketieteen kandidaattiseura r.y.

Lääketieteen kandidaattiseuran hallituksen kannanotto SORA-työryhmän lakiesitykseen

3.3.1 Opiskelu-oikeuden peruuttaminen

-ammattitaitovaatimukset:

"Opiskelijalta voitaisiin ensinnäkin peruuttaa opiskelu-oikeus, jos on ilmeistä, ettei hän saavuttaisi ohjauksesta ja tukitoimista huolimatta tutkinnolle tai koulutusohjelmalle asetettuja erityisiä ammattitaitovaatimuksia. Erityisillä ammattitaitovaatimuksilla tarkoitetaan lähinnä turvallisuuden edellyttämiä tiedollisia tai taidollisia vaatimuksia. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla on potilasturvallisuuden näkökulmasta välttämätöntä, että opiskelija saavuttaa ammattiin kuuluvat hoitotaidot ja riittävän perusosaamisen lääkehoidon kannalta. Työssäoppimisessa ja harjoittelussa on voitava luottaa siihen, että opiskelija kykenee suoriutumaan tehtävistään tutkinnolle asetettujen tavoitteiden mukaisesti."

- lääketieteen opintoihin kuuluvissa pakollisissa harjoittelujaksoissa ja amanuensuurin aikana lääketieteen opiskelija ei ole vastuussa potilaasta, eikä ammattiin kuuluvia tietotaitoja tämän takia vaadita. Vastuun kantaa lääkäri tai lääkärin sijaisena toimiva lääketieteen kandidaatti. Tämän vuoksi kohta ei sovi sovellettavaksi opintoalaamme. On myös otettava huomioon, että rangaistus potilasturvallisuuden vaarantamisesta ei voi olla ankarampi, kuin valmiita lääkäreitä koskevat menettelyt. Valmiilta lääkäreiltäkään ei suoraan evätä ammatinharjoittamisoikeutta hoitovirheen takia.
- Vakavasta hoitovirheestä voisi periaatteessa antaa opiskelijallekin kirjallisen varoituksen

-toistuvasta potilasturvallisuuteen liittyvästä piittaamattomuudesta toki voi rankaista samojen periaatteiden mukaan kuin Valvira (Sosiaali- ja terveysalan valvontavirasto) rankaisee lääkäreitä.

-terveydentila:

- Olemme SORA-työryhmän tavoin huolissamme potilasturvallisuudesta siinä tapauksessa, että mielenterveydeltään vakavasti sairas on potilaskontaktissa tai hoitaa potilaita. Mielestämme on kuitenkin otettava huomioon se, että sairaan opiskelijan oma turvallisuus ja etu on yhtä tärkeää kuin potilasturvallisuus. Puuttumistoimet eivät saa vaarantaa opiskelijan omaa turvallisuutta.

1. **Kannamme suurta huolta siitä, että uhka opiskelu-oikeuden peruuttamisesta voisi johtaa siihen, ettei mielenterveydenhäiriöstä kärsivä opiskelija tai tiedekuntaan opiskelemaan pyrkivä uskaltaisi hakeutua ongelmansa takia asianmukaiseen hoitoon leimautumisen tai "kiinnijäämisen" pelossa. On mahdollista, että pelko seuraamuksista**

vähentää psyykkisen defenssikäyttäytymisen kautta henkilön kykyä tiedostaa ongelmansa tai hakea niihin apua.

2. Suurena vaarana on, että jos mielenterveyden häiriöön ei osata puuttua tarpeeksi hellävaraisesti potilas voi häpeän ja seuraamusten uhan takia ahdistua, ja ahdistus voi johtaa kohtalokkaihin seuraamuksiin. Tärkeintä on tapa ja asenne, miten ongelmiin puututaan. Mielenterveysongelmasta ei saa rankaista.
3. Mielestämme on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että mielenterveydenhäiriöstä kärsivällä lääketieteen opiskelijalla tulee olla samat potilasoikeudet kuin muillakin. **Opiskelijaa koskevia potilastietoja ei mielestämme saa luovuttaa yliopiston edustajalle. Perusteena on se, että pelko potilastietojen luovuttamisen mahdollisuudesta voisi seurata se, että tiedekunnan opiskelija tai opiskelijaksi hakeva ei uskalla hakea apua mielenterveysongelmaansa.**
4. On otettava huomioon, että suurin osa mielenterveyden häiriöistä kärsivistä ohjautuu luonnollisesti pois opinnoista opiskelukyvyttömyyden takia. Liika kontrollointi ei siten ole välttämättä tarpeellista..
5. Huolta herättää myös vaara siitä, että mielenterveyden häiriö arvioidaan väärin ja oikein hoidoin autettavissa ja mahdollisesti parannettavissa oleva tuomitaan lopullisesti sairaaksi ja opiskeluoikeus evätään väärin perustein lopullisesti

” Esityksen mukaan opiskelijalta voitaisiin peruuttaa opiskeluoikeus, jos hänellä ilmenee koulutuksenaikana sellainen terveydentilaa koskeva seikka, joka on ilmeinen este tutkinnon suorittamiselle... Terveydentilaan liittyvillä seikoilla, jotka voisivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen tarkoitettaisiinsäännöksessä esimerkiksi vakavaa asosiaalisesti väritynyttä persoonallisuushäiriötä, vakavia psykoottisia häiriöitä, joissa ei ole saatu riittävää hoidollista vastetta sekä vakavaa päihderiippuvuutta, jota ei ole saatu hoidolla hallintaan. Tällaiset terveydentilaan liittyvät seikat voivat vaarantaa muiden turvallisuutta. Terveydentilaan liittyvällä seikalla ei säännöksessä tarkoiteta lievempiä mielenterveyden häiriöitä, jotka liittyvät enemmän ikään ja elämänvaiheeseen.

- Ryhmään kuuluvat psyykkiset häiriöt pitäisi määritellä tarkkaan: mielestämme tällaisia ovat hoitamaton mielisairaus=psykoottiset häiriöt ja vakavat persoonallisuushäiriöt kuten asosiaalisesti virittynyt persoonallisuus. Kuitenkaan esim. uusiutumattoman psykoosin takia (kertapsykoosi esim reaktiivinen psykoosi) ei luonnollisesti voi keneltäkään evätä opiskeluoikeutta. Kriteerinä täytyy olla sairauden parantumaton luonne. Ongelmana on, että parantumista ei voi aina ennustaa.
- Opiskelijalle tulisi antaa mahdollisuus hakeutua hoitoon, kuntoutua rauhassa ja mahdollisuus parantua sairaudestaan ennen opiskelemisen eväämispäätöstä. Päätöstä tulee siis edeltää hoitoyritys, ja ennen päätöstä tulisi kuulla potilasta hoitanutta psykiatria ja myös ulkopuolista psykiatrian asiantuntijaa.

Lääketieteenkandidaattiseura r.y.

- Hoito- ja selvitysprosessin aikana opiskelijan yksityisyydensuojasta on huolehdittava.
- Opiskeluoikeuden eväämispäätös tulee perustua yliopiston hallituksen päätökseen useiden asiantuntijoiden ja asianomaisen kuulemisen perusteella. Asiantuntijan lausunnon tulee olla ehdottoman objektiivinen ja puolueeton.
- Lain yhteydessä on tärkeää laatia korkeakoulujen opetushenkilökunnalle ja myöskin opiskelijoille selkeät käytännön ohjeet siitä, miten puuttua opiskelijan mielenterveysongelmaan ja edistää hoitoon hakeutumista.

”Mahdollistamalla opiskeluoikeuden palauttaminen pyrittäisiin tukemaan ja kannustamaan opiskeluoikeuden menettäneen opiskelijan paluuta opintoihin tilanteissa, joissa opiskeluoikeuden peruuttamisen taustalla on ollut esimerkiksi erilaisia elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka henkilö on saanut hallintaan. Tällaisia ongelmia voisivat olla esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelma.”

On erittäin kannatettavaa, että opiskelijalla olisi oikeus hakea opiskeluoikeutta takaisin. Mielenterveyshäiriö voidaan arvioida väärin ja päihderiippuvainen voi päästä eroon päihteistä.

3.3.2 Kurinpito

Ei lisäyksiä

3.3.3 Päihdetestaus

- Huomautamme myös tässä kohdassa, että lääketieteen opiskelija ei ole vastuussa potilaista, joten potilasvahingon tapahtuminen ei teoriassa pitäisi olla mahdollista opiskelijan päihdetilan takia. Olemme toki samaa mieltä siitä, että päihteiden vaikutuksen alaisena ei pidä toimia potilaskontaktissa.

Kuten Sora-lakiesityksessä todetaan, päihteitä koskevan lain tulisi koskea vain opintoihin kuuluvia klinisiä harjoittelujaksoja ja sellaisia opetustilanteita, joissa ollaan tekemisissä potilaiden kanssa.

Päihteiden vaikutuksen alaisena olevan rankaiseminen tulisi perustua prosessiin, joka on mielestämme ehdotuksen mallin mukaisena kannatettava. Kannatamme sitä, että päihdetestaukseen määräävän opetushenkilön tulisi saada dekaanin lupa päihdetestaukseen lähettämiseen.

3.3.4 Tietosuoja ja tiedonvaihto

- **Opiskelijaa koskevia potilastietoja ei mielestämme saa luovuttaa yliopiston edustajalle . Perusteena on se, että pelko potilastietojen luovuttamisen mahdollisuudesta voisi**

Lääketieteen kandidaattiseura r.y.

seurata se, että tiedekunnan opiskelija tai opiskelijaksi hakeva ei uskalla hakea apua mielenterveysongelmaansa.

- Jos henkilön mielenterveyttä koskevia potilastietoja ei muissakaan yhteyksissä saa luovuttaa (esim. varusmiehet) viranomaisille, niin miksi sitten tässä yhteydessä?
- Potilastietojen luovuttamista koskevissa kysymyksissä periaatteena on aina se, että potilastietojen luovuttaminen vahingoittaa potilas-lääkäri –luottamussuhdetta!

Opiskelijan oma yksilönsuoja kaventuu olennaisesti jos edellä esitetyt lait tulevat toimeen. Olennaista on puolustaa potilasturvallisuuden lisäksi myös opiskelijan oikeus- ja potilasturvaa, ja suhtautua mieleltään sairastuneeseen myötätuntoisesti.

Kaikissa edellä mainituissa keskeisissä ehdotuksissa on väärinkäytösten ja väärin perustein langetettujen epäoikeudenmukaisten seuraamusten vaara.

Helsingissä 24.9.2009

Lääketieteen kandidaattiseuran puolesta
Henni Tamminen, opintoasianvaliokunnan puheenjohtaja